

Φ Ω Σ Κ Α Ι Σ Κ Ο Τ Ο Σ

Λέξεων τινων αἱ σημασίαι εἶναι τόσον φανεραὶ καὶ τόσον εὐκρινεῖς ὥστε ἅμα τις θελήσει νὰ τὰς παραστήσῃ εὐκρινεστέρας ἀπ' ἐναντίας τὰς ἐπισκοτίζει. Τοιαύτη τις εἶναι καὶ ἡ σημασία τῆς λέξεως φῶς, λέξεως τόσον καθαρὰν καὶ ἀπλῆν παρεχούσης τὴν ἐννοίαν τοῦ ὑπ' αὐτῆς σημαινομένου, ὥστε ἂν καὶ μικρὸν παιδίον ἐρωτηθῇ «τί εἶναι φῶς;» πολὺ πιθανῶς θέλει μειδιάσῃ ὡς μὴ δυνάμενον νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ ἐρωτῶν αὐτὸ ἀγνοεῖ τὸ τί εἶναι φῶς.—Τί εἶναι φῶς; ἠρωτήθη ποτὲ εὐφυῆς τι παιδίον, τὸ ὁποῖον στρέψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ἐρωτῶντα μετὰ μειδιάματος ἀπήντησε.—Νὰ, αὐτὸ 'ποῦ μᾶς κάμει νὰ βλέπωμεν. Ὅταν δὲ καὶ πάλιν ἠρωτήθη, —Τί μᾶς κάμει νὰ βλέπωμεν;—Τὸ φῶς, ἀπεκρίθη ἀφελέστατα τὸ παιδίον καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του διεχύθη ἡ ἰλαρότης ἐκείνη ἢ προερχομένη ἐκ τῆς συναισθήσεως ὅτι εὐστόχως ἀπήντησεν εἰς τὸ λογοπαίγιον. Καὶ τὸ παιδίον εἶχε δίκαιον. Ἡ ἀπλότης τῆς ἐννοίας, τὸ ἀσύνηθες τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἡ ἀφέλεια τῶν ἀπαντήσεων ἦσαν ἀρκετὰ νὰ θέλξωσι τὴν παιδικὴν του διάνοιαν. Καὶ ἐν τούτοις ἂν εἰς ἄνδρα τέλειον ἀποτείνῃ τις τὴν αὐτὴν ἐρωτησὶν ταύτην, ἂν ἀνὴρ φιλόσοφος ἐρωτηθῇ «τί εἶναι φῶς;» οὔτε θὰ μειδιάσῃ, οὔτε ἀπλῶς θὰ ἀπαντήσῃ ὅτι φῶς εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθιστᾷ εἰς ἡμᾶς ὄρατὰ τὰ ἀντικείμενα, ἀλλὰ θὰ εἰσέλθῃ εἰς θεωρίας, τὰς θεωρίας τῶν εἰς τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν καταγινομένων, αἵτινες ἐν ὀλίγοις εἶναι αἱ ἑξῆς.

Κατὰ τοὺς μὲν σώματά τινα, ὡς ὁ ἥλιος, οἱ ἄλλοι ἀπλανεῖς ἀστέρες, αἱ φλόγες, ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ ἐκπέμπωσι πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις, καὶ ἐν εἴδει ἀπειραριθμῶν ἀκτίνων, ρευστὸν τι ἀβαρὲς καὶ λεπτότατον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ φῶς. Τὸ ρευστὸν τοῦτο, διαχυνόμενον περίξ τῶν ἐκπεμπόντων αὐτὸ σωμάτων, τὰ ὅποια καὶ ὡς ἐκ τούτου ὀνομάζονται φωτεινά, τρέχει μετ' ἀκατανοήτου ταχύτητος (320,000,000 μέτρα ἀνά πᾶν δευτερόλεπτον) κατὰ γραμμὴν πάντοτε εὐθείαν, ἕωσού ἀπαντήσῃ ἄλλα σώματα. Καὶ εἰ μὲν δύναται νὰ διαπεράσῃ τὰ σώματα ταῦτα, τὰ

ὅποια τότε λέγονται διαφανῆ, οἷα εἶναι ὁ ἀήρ, ἡ ὑελοσ κτλ., κλίνον ὀλίγον τὰ διαπερᾶ· ἐὰν δὲ δὲν δύναται νὰ διαπερᾶ, τότε, ἀφοῦ προσβάλλῃ αὐτὰ, λαμβάνει ἄλλην διεύθυνσιν, προσδιοριζομένην ὑπὸ τῆς κλίσεως μεθ' ἧς τὰ προσέβαλε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τρέχῃ πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην. Ὅταν τὸ ρευστὸν τοῦτο φθάσῃ καὶ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μᾶς μᾶς καθιστᾷ ὄρατὰ τὰ σώματα, καὶ ἐὰν μὲν ἔρχεται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν ἐκπεμπόντων αὐτὸ σωμάτων τότε βλέπομεν τὰ σώματα τὰ φωτεινά· ἐὰν δὲ ἔρχεται ἀφοῦ βιασθῇ νὰ ἀλλάξῃ διεύθυνσιν τότε βλέπομεν τὰ διάσαντα αὐτὸ ν' ἀλλάξῃ δρόμον. Οὕτω βλέπομεν τὴν σελήνην, οὕτω βλέπομεν πάντα τὰ ἐπὶ γῆς μὴ φωτεινὰ ἀντικείμενα. Καὶ ὅτε μὲν εἴμεθα πλησίον αἱ ἀκτῖνες μᾶς ἔρχονται πυκναί, ὅτε δὲ εἴμεθα μακρὰν λαμβάνομεν τὰς ἀκτῖνας ἀραιάς καὶ τότε βλέπομεν ἀμυδρῶς.

Ἄλλοι πάλιν λέγουσιν ὅτι τὸ φῶς δὲν εἶναι ρευστὸν ἐκπεμπόμενον ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ σωμάτων, ἀλλ' ὅτι εἶναι δ ο ν ἦ σ ε ι ς ρ ε υ σ τ ο ῦ λεπτοτάτου. Κατὰ τοῦτους εἰς ὅλον τὸ ἄπειρον διάστημα εἶναι διακεχυμένον ρευστὸν τι λεπτότατον, αἰ θ ἦ ρ καλούμενον, αἱ δονήσεις ἢ οἱ κυματισμοὶ τοῦ ὁποίου μᾶς κάμωσι νὰ βλέπωμεν. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην τὰ σώματα τὰ ὅποια ὀνομάζομεν φωτεινὰ ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ μεταδίδωσιν εἰς τὸν περὶ αὐτὰ αἰθέρα τόσον ταχυτάτας καὶ ἀλλεπαλλήλους κινήσεις ὥστε νὰ φαίνωνται ὡς μία συνεχὴς κίνησις, παράγουσα οὕτω δόνησιν ἢ κυματισμὸν ἀδιάκοπον, ὁ ὁποῖος εἴτε ἀπ' εὐθείας φθάνει ἕως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἴτε ἔρχεται εἰς αὐτοὺς ἀφοῦ προσβάλλῃ ἄλλα ἀντικείμενα, ἦτοι δι' ἀντανακλάσεως, μᾶς καθιστᾷ τὰ σώματα ὄρατὰ καὶ ἐπομένως αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς ἀπαραλλάκτως ὡς αἱ τοῦ ἀέρος δονήσεις φθάνουσαι εἰς τὰ ὦτα εἶναι ἡχοί. Οὕτως ὁ ἥλιος καὶ οἱ ἀστέρες, δονοῦντες τὸν περὶ αὐτοὺς αἰθέρα πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ αὐτοὶ καθίστανται ὄρατοί, καὶ τὰ σώματα τὰ ὅποια διάζουσι τὸν κυματισμὸν τοῦ αἰθέρος ν' ἀλλάξῃ διεύθυνσιν μᾶς κάμωσι νὰ βλέπωμεν. Τὸ αὐ-

τὸ συμβαίνει καὶ ὅταν τὴν νύκτα ἢ εἰς μέρος σκοτεινὸν ἀνάψωμεν λύχνον· ἢ φλόξ αὐτοῦ θέτουσα εἰς κίνησιν τὰ περὶ αὐτὴν μόρια τοῦ αἰθέρος, προξενεῖ εἰς αὐτὸν συνεχῆ κυματισμὸν καὶ οὕτω παράγει τὸ φῶς.

Ταῦτα λέγουσι περὶ τοῦ φωτός οἱ περὶ τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν καταγινόμενοι, καὶ σήμερον ἢ γνώμη τῶν περισσοτέρων κλίνει πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην θεωρίαν, τὴν τῶν δονήσεων. Τί ὁμοίως εἶναι ὁ ὑπ' αὐτῶν καλούμενος αἰθέρ καὶ πῶς δονούμενος οὗτος μᾶς κάμει νὰ βλέπωμεν, ὅπως διόλου ἀγνοοῦμεν, ὡς ἐπίσης ἀγνοοῦμεν καὶ τί εἶναι αὐτὸ καθεαυτὸ τὸ κατὰ τὴν πρώτην θεωρίαν ὑπὸ τῶν φωτεινῶν σωμάτων ἐκπεμπόμενον ἀβχρὲς καὶ λεπτότατον ρευστὸν, τὸ λαμβάνον τὸ ὄνομα φῶς. Ὡστε ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐν αὐθιᾷ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, καὶ μὲν βλέπομεν τὴν ὑπαρξίν τινος, ὀνομάζομεν τοῦτο φῶς, ἐννοοῦμεν τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του, σκοπὸν πολλαπλοῦν, αὐτὸ ὁμοίως δὲν δυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν ἢ τοὶ ὅσον ζητοῦμεν νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ φῶς βαθύτερον τὸσον τὸ φῶς μᾶς φεύγει!

Ἀλλὰ τὸ φῶς, ὅσον ἀπλετοῦν περὶ ἡμᾶς καὶ ἂν ἦναι ποτὲ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς καθιστᾶ ὁρατὰ τὰ ἀντικείμενα ἂν δὲν συνήρουν καὶ οἱ ὀφθαλμοί. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι ὅσον φῶς καὶ ἂν ὑπάρχη διὰ νὰ βλέπωμεν πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑγιεῖς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ ποιῶμεθα αὐτῶν χρῆσιν; Τίς δὲν εἰξεύρει ὅτι ἅμα τὰ ὄργανα τῆς ὀράσεως πάθωσιν ἢ ἅμα τὰ βλέφαρα κλεισθῶσιν, ὅσον καὶ ἂν ὑπάρχει περὶ ἡμᾶς φῶς, ἡμεῖς εὐρισκόμεθα εἰς σκότος; Ὡστε διὰ νὰ βλέπωμεν δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ φῶς, ἀπαιτοῦνται καὶ ὄργανα ὀράσεως, ὄργανα δυνάμενα νὰ μεταβιβάζωσιν εἰς τὸν ἐντὸς ἀνθρώπου ὅσα τὸ φῶς ἐξωθεν τοῖς φανερώνει.

Ἄν ὑπάρχη αἰσθητήριον διεγείρον εἰς ἄκρον τὸν θαυμασμὸν τοῦ παρατηροῦντος αὐτὸ, τοῦτο εἶναι οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ μὲν, καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητήρια εἶναι σοφῶς καὶ θαυμασίως πεπλασμένα, ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς εἶναι ὑπερβαλλόντως. Τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸν μέρη, ἢ ὕλη ἐξ ἧς ἕκαστον εἶναι κατασκευασμένον, ἢ κατάταξις αὐτῶν καὶ αἱ ιδιότητες ἕκαστου εἶναι τὸσον περίεργα, τὸσον διδακτικὰ ὥστε ὄχι μόνον κινῶσιν εἰς ἐκπλήξιν ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμας, ἀλλὰ καὶ τέχνας διδάσκουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Γαλιλῆος, βλέπων τὴν θέσιν

τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὰ προφυλάσσοντα αὐτοὺς ἀπὸ τὰς ἐξωθεν προσβολάς, θαυμάζων τὴν πρόνοιαν τοῦ Δημιουργοῦ λέγει ὅτι παντοίως ὠχύρωσεν αὐτοὺς μὲ βλέφαρα καὶ μὲ βλέφαρίδας καὶ μὲ τὰ περίξ ὅστα καὶ μὲ τὸ δέρμα. «Τὰς μὲν βλέφαρίδας ὡς χάρακά τινα τῶν μικρῶν ἐνεκὸς προτάξας σωμάτων, ὡς μὴ ραδίως ἐμπίπτειν ἀνεωγῶσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὑπὸ τῶν τριχῶν τούτων ἀπειρογόμενα, τὰ βλέφαρα δ' αὐ συμπτυσσόμενά τε καὶ κλείοντα τὸν ὀφθαλμὸν εἴ τι τῶν μειζόνων ἐπιφέροιο πρὸς δὲ τὴν τῶν ἐπι μεζόνων προσβολὴν ἀναθεν μὲν τὰς ὀφρὺς προτάξαστο, κάτωθεν δὲ τὰ μῆλα, κατὰ δὲ τὸν μέγαν κανθόν, τὴν ρίνα, κατὰ δὲ τὸν μικρὸν τὴν τοῦ ζυγώματος ἐκφυσιν ὑφ' ὧν ἀπάντων προτέρων ἐκδεχομένων τὰς προσβολάς τῶν μειζόνων σωμάτων, αὐτὸς ἐν κυκλῷ τεταγμένος ὁ ὀφθαλμὸς οὐδὲν πάσχει κτλ.» (Περὶ χρείας τῶν μ. λογ. Κ. ς.) Ἀλλὰ τί εἶναι ταῦτα παραβαλλόμενα μὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ βολβοῦ μὲ τοὺς τόσους χιτῶνάς του, τὰ τόσον θαυμαστὰ ὑγρά του, τοὺς μῦς του, τὰ νεῦρα, τὰς ἀρτηρίας, τοὺς ἀδένες καὶ ὅλα του τὰ συστατικά; Ὁ πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις δυνάμενος νὰ στρέφεται βολβὸς οὗτος εἶναι τὸ σοφώτατα κατασκευασμένον, εἶναι τὸ θαυμασιώτατον πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἀπαντωμένων κατόπτρων, κάτοπτρον δυνάμενον νὰ μεταβιβάξῃ ἐντὸς εἰς τὸν κύριόν του πᾶσας τὰς εἰκόνας τῶν ἐνώπιον αὐτοῦ ἀντικειμένων, τῶν ἐγγύς καὶ τῶν μακρῶν, καὶ συγχρόνως νὰ μεταφέρῃ ἐκ τῶν ἐνδον εἰς τὰ ἔξω τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τοῦ κυρίου του! Ἡὼς δὲ ταῦτα; Καὶ ἐδῶ οἱ γνώσεις μας ἔχουσιν ὄρια. Παρατηροῦντες τὰς ιδιότητας τῶν μεμβρανῶν καὶ τῶν ὑγρῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ θεωροῦντες τὸ σχῆμα αὐτῶν καὶ τὴν κατάταξιν ἐξηγοῦμεν μὲν διὰ τῶν νόμων τῆς φυσικῆς, διὰ τῆς θλάσεως τοῦ φωτός, μεταβαίνοντες ἀπὸ μέσου ἀραιότερου εἰς μέσον πυκνότερον καὶ διερχομένου ἐπιφανείας κυρτῆς, τὸν ἐντὸς τοῦ βολβοῦ σχηματισμὸν τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ πῶς αἱ εἰκόνες αὐταὶ διὰ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου μεταβιβάζονται εἰς τὸν νοῦν καὶ πῶς ἢ κατάστασις τῆς ψυχῆς ζωγραφίζεται ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ δι' ἡμᾶς εἶναι μυστήριον. Ἐν τοῖς τοῖς ἀρκετὰ καὶ ὅσα περὶ τοῦ θαυμασίου τούτου ὀργάνου γινώσκουμεν ὄργανον ἀνευ τοῦ ὁποίου ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, μεθ' ὅλον τὸ περὶ ἡμᾶς φῶς, ἡμεῖς θὰ ἤμεθα εἰς τὸ σκότος,

ὡς ἐπίσης εἰς τὸ σκότος θὰ περιεπατοῦμεν, ἂν ἔχοντες ὀφθαλμοὺς, δὲν εἶχομεν φῶς. Ὡστε σκότος εἰς τὴν κοινὴν τῆς λέξεως σημασίαν δὲν εἶναι μόνον ἢ ἔλλειψις τοῦ φωτός ἀλλὰ καὶ τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ βλέπωμεν.

Ἀλλ' ἡ λέξις φῶς δὲν ἔχει μόνον τὴν σημασίαν ταύτην. Εἶναι μία ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων τῆς γλώσσης μας λέξεων, αἱ ὁποῖαι

Ἐχουσι δύο ἢ πολλὰ νοήματα συνάμα.

Ἐκτός τοῦ καθιστῶντος ὁρατὰ εἰς ἡμᾶς τὰ φυσικὰ ἀντικείμενα φῶς προσέτι ὀνομάζομεν καὶ τι πολὺ ἀνώτερον καὶ καθ' ὑπερβολὴν θαυμαστὸν, τὸ ὁποῖον, χωρὶς νὰ ὑποπίπτῃ εἰς τοὺς ὕλικους τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς, φωτίζει ὀφθαλμὸν ἄλλον, οὐχὶ ἐξ ὑγρῶν καὶ μεμβρανῶν καὶ νεύρων κατεσκευασμένον, ἀλλὰ ὀφθαλμὸν ἄυλον, ὀφθαλμὸν ἐσωτερικόν, τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ψυχῆς καὶ καθιστᾶ εἰς ἡμᾶς φανεράν οὐχὶ πλέον ὕλην ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ἱκανοῦν οὕτως ἡμᾶς νὰ διακρίνωμεν τὸ ὀρθὸν ἀπὸ τὸ μὴ ὀρθόν, τὸ πραγματικόν μας ἀπὸ τὸ νομιζόμενον ἡμῶν συμφέρον. Καὶ περὶ τούτου τοῦ φωτός, τελειώνοντες τὸ περὶ διπλῆς σημασίας τῆς λέξεως «καρδία» ἀρθρίδιόν μας, ἐλέγομεν ὅτι μᾶς λείπει. Ἀλλὰ, τί εἶναι τοῦτο τὸ φῶς; Ἀφοῦ τὸ ὕλικόν φῶς, τὸ ὑποπίπτον εἰς τὸ σωματικόν τῆς ὀράσεως ἡμῶν ὄργανον ἀδυνατοῦμεν νὰ καταλάβωμεν, πῶς μᾶλλον ἀδύνατοι πρέπει νὰ ἤμεθα ἐνώπιον τοῦ μὴ ὕλικου, τοῦ ὑπερθαυμαστοῦ Φωτός τούτου; Ἐν τούτοις ὅσοι ἠτύχησαν νὰ μὴ ἦναι αὐτοῦ ἐστερημένοι οὔτε εἰς θεωρίας καταφεύγουσι νὰ τὸ ἐξηγήσωσιν, οὔτε ἔχουσι περὶ αὐτοῦ τὰς γνώμας διηρημένας· οὔτοι φωτιζόμενοι παρ' αὐτοῦ οὐ μόνον βλέπουσι πόθεν τοῖς ἔρχεται καὶ πόσον τοὺς ζωογονεῖ καὶ ἐπαναπαύονται εἰς ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν ἢ μᾶλλον οὐτιδανότητα δι' αὐτοῦ καθορῶντες περὶ ταύτης καὶ μόνῃς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεριμνῶσιν, ἀρκοῦμενοι εἰς ὅσα περὶ τοῦ γλυκυτάτου, τοῦ προσφιλεστάτου αὐτοῖς Φωτός τούτου γινώσκουσι. Γινώσκουσι δὲ ὅτι καθὼς τὸ ὕλικόν φῶς προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ ὕλικου ἡλίου οὕτω καὶ τὸ Φῶς, τὸ πνευματικὸν ἀπορρέει ἐκ τοῦ Ἡλίου τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης, ὅστις εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός. Περὶ τοῦ Φωτός τούτου ὀμιλῶν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει ὅτι εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ ἡ εἰκὼν τῆς ὑπο-

στάσεως τοῦ Θεοῦ. (Ἐπιστολὴ πρὸς Ἑβραίους κεφ. α'. 3.) Περὶ τοῦ Φωτός τούτου λόγον ποιούμενος καὶ ὁ Υἱὸς τῆς βροντῆς λέγει ὅτι εἶναι αὐτὸς ὁ αἰώνιος τοῦ Θεοῦ λόγος, ὅστις σὰρξ ἐγένετο καὶ κατόκησεν ἐν ἡμῖν. (Εὐαγ. κατὰ Ἰωάννην Α'. 9.) Αὐτὸ δὲ τὸ στόμα τῆς ἀληθείας, ἐπιμαρτυροῦν λέγει, «ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀλλ' ἐξῆ τὸ φῶς τῆς ζωῆς. (αὐτόθι κ. 12) Καθὼς ὁμοίως, ὅσον καὶ ἂν λάμπῃ περὶ ἡμᾶς ὁ ἥλιος, οἱ ἔχοντες κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐρίσκονται εἰς σκότος, οὕτω καὶ οἱ ἔχοντες κεκλεισμένον τὸν ἐσωτερικόν ὀφθαλμὸν διατελοῦσιν εἰς πυκνὸν πνευματικὸν σκότος. Καθὼς δὲ λέγομεν περὶ τῶν ἐστερημένων τοῦ φυσικοῦ φωτός ὅτι κόσμον ἀκούουσι καὶ κόσμον δὲν βλέπουσιν, οὕτω δυνάμεθα νὰ λέγωμεν καὶ περὶ τῶν ἐστερημένων τοῦ πνευματικοῦ φωτός ὅτι ἀκούουσι μὲν κόσμον πνευμάτων, ἀλλὰ κόσμον πνευματικὸν ἀδύνατον νὰ βλέπωσιν, εἰς κόσμον πνευματικὸν ἀδύνατον νὰ ἐντρυφῶσιν. Ὡστε ὅταν ἀκούωμέν τινα μὴ παραδεχόμενον κόσμον ἄλλον, ἐκτός τοῦ ὕλικου, μὴ βλέποντα τὸν πνευματικὸν κόσμον, ἀλλ' ἴσως χλευάζοντα καὶ περιγελῶντα τοὺς περὶ πνευματικῶν ὀμιλοῦντας, ἔχομεν τρανωτάτην καὶ βεβαιωτάτην ἀπόδειξιν ὅτι ὁ τοιοῦτος εὐρίσκεται εἰς σκότος πνευματικόν. Ἀφοῦ δὲ λυπούμεθα βλέποντες τοὺς ἐστερημένους τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν τῶν καὶ ἐλεοῦμεν αὐτοὺς, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ λυπηταί τις τοὺς πνευματικῶς τυφλοὺς, ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι εἶναι πολὺ ἀθλιέστεροι, πολὺ ἐλεεινότεροι ἀπὸ τοὺς ἐστερημένους τοῦ φωτός τοῦ παρόντος κόσμου.

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΝΤΟΜΟΛΟΓΙΑ.

ΠΕΡΙ ΟΙΣΤΡΩΝ

Γενικῶς τὰ ἔμψυχα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν πολυάριθμον τῶν ἐντόμων τάξιν, κατὰ τὴν περίοδον τῶν μεταμορφώσεών των, ζῶσιν ἐκ φυτῶν ἢ ζωικῶν λειψάνων. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ τινα τὰ ὁποῖα ζῶσιν ἐντὸς ζώωντων ζώων, ἢ τοὶ εἰς τὸν στόμαχον, τὰ ἐντερα, ἢ καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα τετραπόδων τινῶν, ἕως οὗ φθάσαντα εἰς τὴν τελειότητά των ἐξέρχονται εἰς τὸ φῶς.

Τὰ ἐντομα ταῦτα ὀνομάζονται οἰστροι. Φαί-

νεται δὲ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἰξευρον τὰς μεταμορφώσεις τῶν ἐντόμων τούτων καθότι ἐξελάμβανον τὰς κάμβας αὐτῶν ὡς εἶδη τινὰ ἐλμίνθων (σκολήκων ζώντων ἐντὸς τῶν ἐντέρων.)

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἀγδόου αἰῶνος οἱ φυσιολόγοι Μαλπίγης, Βαλιανιέρης, Ρεωμύρης καὶ Λιναῖος παρετήρησαν καὶ ἐσπούδασαν τὰς διαφόρους περιόδους τῆς ὑπάρξεως τῶν περιέργων τούτων ἐντόμων, ἀλλ' οὔτε κατέταξαν οὔτε περιέγραψαν αὐτὰ ἀκριβῶς. Τὰ ἤθη, τὰς μεταμορφώσεις καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν περιέγραψαν πολὺ καλλίτερον ἀπὸ τοῦ 1815—1862 ὁ Βράσυ-Κλάρη, καὶ οἱ Κ.Κ. Νούμαν, Έστβιγ, Σβάλης, Τόλης καὶ Κολίν. Οἱ οἰστροὶ ἀνάγονται εἰς τὰ οἰστροειδῆ ἔντομα τῆς τάξεως τῶν διπτέρων, τῆς οἰκογενείας τῶν ἀθερικέρων.

Ὅπως ὅλα τὰ ἔντομα οὕτω καὶ τὸν οἰστρον πρέπει νὰ σπουδάσῃ τις καὶ κατὰ τὰς τρεῖς τοῦ περιόδου, ἤτοι τὴν τῆς κάμβης, τὴν τῆς νύμφης καὶ τέλος τὴν τοῦ τελείου ἐντόμου.

Τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην κατάστασιν τοῦ ἐντόμου εἶναι σχῆμα μεγάλης μυίας, ὁμοιοζούσης ὀλίγον τῆς κηφήνας, ὡς ἐκ τοῦ κατὰ ζῶντος χρωματισμοῦ τῶν τριγῶν, τῶν καλυπτουσῶν τὰ διάφορα τοῦ σώματος μέρη. Ἡ κεφαλή του εἶναι ἡμισφαιρική, ὀλίγον πεπλατυσμένη. Οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶναι ὠσειδεῖς, τὰ κεράτιά του εἶναι πλησίον ἀλλήλων καὶ συνίστανται ἐκ τριῶν ἄρθρων. Πολλοὶ εἶπον ὅτι δὲν ἔχει στόμα, πράγματι ὅμως καὶ στόμα ἔχει καὶ πεπτικὸν σύστημα ἐντελές. Ἐχει τὴν κοιλίαν τριγωνικὴν μὲ γωνίας ποτὲ μὲν τελείας ποτὲ δὲ καμπυλωμένας. Αἱ θηλικαὶ ἔχουσι τὰς τελευταίας ἐντομάς τῶν ἀποληγούσας εἰς μήλην, δυναμένην νὰ συστέλληται, χρώματος λαμπροῦ μελανοῦ καὶ λεπτυνομένην εἰς τὴν ἀκρῶν. Τὰ πτερυγία τῶν εἶναι μεγάλα, ἀπέχοντα, τριγωνικά, ὀριζόντια καὶ νευρώδη, ὡς τὰ τῶν κοινῶν μυιῶν. Οἱ ταρσοὶ τῶν ποδῶν τῶν ἀπολήγουσιν εἰς δύο τολύπας (κουβάρια) καὶ δύο ἀγκυστρά.

Οὕτω πως ἀνεπτυγμένα τὰ ἔντομα ταῦτα ἀπαντῶνται σπανίως, αἱ δὲ ἐντομολογικαὶ συλλογαὶ περιέχουσιν ὀλίγα ἐξ αὐτῶν. Ἀπαντῶνται δὲ ἀπὸ τὸν ἰούνιον ἕως τὸν ὀκτώβριον εἰς τὰς πεδιάδας, κυρίως πλησίον εἰς δασώδη μέ-

ρη, ὅπου φαίνονται εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν καὶ προξενούσιν ἤχόν τινα, ὅστις αὐξάνει, ὅταν τὸ ἔντομον καθίσῃ. Ὁ ἤχος εἶναι ἀποτελεσματικὴς κινήσεως τῶν πτερυγίων.

Τὸ εἶδος τῆς τροφῆς τοῦ ἐντόμου τούτου ὅλως δι' ὅλου ἀγνοεῖται· εἶναι δὲ φανερόν ὅτι τὸ ἔντομον τρώγει καθότι εἶναι ἐφωδιασμένον μὲ ἐντελές πεπτικὸν σύστημα.

Ἡ ζωὴ τῶν οἰστρον ἐν τῇ τελείᾳ αὐτῶν ἀναπτύξει μόνον δέκα ἕως δώδεκα ἡμέρας διαρκεῖ, ἡ δὲ διάρκεια αὐτῆ ὅλη εἰς γάμους καὶ γέννας ἀφιερῶνται ὁ τρόπος ὅμως τῆς ἐνώσεως τῶν γεννῶν εἶναι ὅλως ἀγνωστος. Ἀφοῦ τὸ ἄρρεν ἐκτελέσει τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀποθνήσκει, τὸ δὲ θῆλυ ἀρχίζει νὰ ζητῇ ζῶα ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ ἐναποθέσῃ τὰ ὠά του, τὰ μέλλοντα νὰ δαιωνίσωσι τὸ εἶδός των.

Ἐνοστιγκτον ἰδιαίτερον ὀδηγεῖ τὰς μητέρας, ὅπως ἐναποθέτωσι τὰ ὠά των ἐκάστη εἰς τὸ ἀπαιτούμενον ζῶον κατὰ τὸ εἶδός των. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἐναποθέτει τὰ ὠά ἐπὶ τῶν τριγῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων κολλῶνται διὰ κολλητικῆς τινος ὑλης, μεθ' ἧς εἶναι ἀλειμμένα.

Ἡ θέσις δὲ εἶναι εἴτε περὶ τὰς φυσικὰς ὁπάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ εἰσχωρήσωσιν αἱ κάμβαι, ἢ εἰς τὰ μέρη τὰ ὁποία τὸ ζῶον συνηθίζει νὰ λύχῃ. Τοιαύτας θέσεις ἐκλέγει τὸ ἔντομον διὰ τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον, τὴν ἔλαφον καὶ τὴν κάμηλον. Ἄλλοτε πάλιν, ὡς εἰς τὸν βοῦν, τὸν λαγῶν, τὸν ρέννον, τὸν πίθηκον καὶ αὐτὸν εἰσέτι τὸν ἄνθρωπον εἰς τινὰς χώρας, τὸ ἔντομον ἐναποθέτει τὰ ὠά του ἐπὶ τοῦ δέρματος. Ἀφοῦ δὲ ἐκκολαφθῶσιν, αἱ κάμβαι εἰσχωροῦσιν ὑπ' αὐτὸ καὶ ἐκεῖ μένουσιν ἕως οὗ ἀποκτήσωσι τὴν ἀπαιτούμενην ἀνάπτυξιν.

Τὸ ἔντομον διὰ νὰ ἐναποθέσῃ τὰ ὠά του πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ ἐπιμόνως τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον πάλιν ζητεῖ παντοιοτρόπως νὰ ἀποφύγῃ τὸ ἔντομον. Οὕτω δὲ πολλάκις, ὑπὸ τοσοῦτου φόβου καταλαμβάνονται τὰ ζῶα ὥστε ἀρχίζουσι νὰ τρέχωσιν ἀτάκτως, νὰ κτυπῶσι μὲ τοὺς πόδας τὸ ἔδαφος, νὰ κρύπτωσι τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ, ὡς λέγουσι, νὰ ρίπτωνται καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ὕδωρ ὅταν ἀπαντῶσιν αὐτό.

Τὰ ὠά εἶναι ἐπιμήκη ἔχοντα τὴν μίαν ἀκρῶν, τὴν εἰς τὰς τρίχας κεκολλημένην, ὀξεῖαν, τὴν δὲ ἄλλην ὡς κεκολλημένην καὶ ἔχουσαν εἶδος κάλυκος, ὅστις ἀνοίγεται διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἡ κάμβη ὅταν ἀρκετὰ ἀναπτυχθῇ.

Πόσος ὅμως καιρὸς ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐκκόλαψιν; Τοῦτο βεβαίως διαφέρει κατὰ τὰ εἶδη. Ἐν τούτοις δὲν ἀπαιτοῦνται πλέον τῶν τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν. Μετὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ κάμβη ἐξέρχεται τοῦ ὠοῦ καὶ εἰσέρχεται ἀφ' ἑαυτῆς ἐντὸς τῆς ὀπῆς ὅπου μέλλει νὰ ζήσῃ, ἢ μεταφέρεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ζώου, τὸ ὁποῖον τὴν καταπίνει λιχόμενον. Εἰσελθοῦσα εἰς τὰ διάφορα ἐκεῖνα μέρη τρέφεται καὶ ἀναπτύσσεται, ἀφοῦ δὲ διαμένει κατὰ τὸ εἶδος δέκα ἕως ἑνδεκα μῆνας ἐντὸς τοῦ ζώου, ἐξέρχεται ἀπ' αὐτοῦ. Πρὶν ὅμως ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ ζώου περιόδον τῆς, δίδομεν τοὺς γενικοὺς χαρακτῆρας αὐτῆς.

Σχῆμα ἔχει ἡ κάμβη αὐτῆ ὠσειδῆς, μῆκος δὲ εἴκοσι ἕως εἴκοσι πέντε χιλιοστομέτρων· εἶναι δὲ ἄπους καὶ συνίσταται ἐξ ἑνδεκα μερῶν· ὑπὸ τὴν κοιλίαν εἶναι ἐλαφρῶς πεπλατυσμένη ἐπὶ δὲ τῆς ράχεως ἀρκετὰ κυρτή. Ἡ κεφαλή, εἰς τὰ εἶδη τὰ ζῶντα ἐντὸς τοῦ στομάχου, εἶναι ἐφωδιασμένη μὲ μικρὰ ἀγκυστρά, διὰ τῶν ὁποίων τὸ ἔντομον κρεμάται εἰς τὰς μεμβράνας τὰς καλυπτούσας ἐσωτερικῶς τὴν κατοικίαν του. Μεταξὺ τῶν ἀγκυστρίων εἶναι τοποθετημένον τὸ στόμα, πέριξ δὲ αὐτῶν ὑπάρχουσι πολλαὶ σειραὶ κυκλικαὶ ἀκανθῶν, μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πρώτου μέρους. Τὰ ἀγκυστρία καὶ αἱ ἀκανθαὶ λείπουσιν ὅλως διόλου εἰς τὰ εἶδη τὰ ζῶντα ὑπὸ τὸ δέρμα, ἀντ' αὐτῶν δὲ εὐρίσκονται μικραὶ ἐξοχαί. Τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος ἀποτελεῖ φυλλίδωμα κερατῶδες ἰσχυρὸν, συνιστάμενον ἐκ πολλῶν φυλλίδων, καὶ ἔχει πομφόλυγας, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουσιν ὡς ὄργανον ἀταπνοῆς. Τὸ ὄργανον τοῦτο καλύπτεται ὑπὸ δύο μεμβρανῶν χειλέων, δυναμένων νὰ ἀνοίγωνται ὅταν τὸ ζῶον θέλῃ. Τὸ χρῶμα εἶναι ἄλλοτε λευκόν, ἄλλοτε κίτρινον ἢ κόκκινον, καὶ ἐνίοτε ἔχει καὶ ζῶνας πρασίνας. Εἶναι δὲ πιθανόν ὅτι, καθὼς αἱ κάμβαι πάντων σχεδὸν τῶν ἐντόμων οὕτω καὶ αὐταὶ ὑπόκεινται εἰς ἀλλαγὴν τοῦ δέρματος.

Ἀφοῦ φθάσωσι τὴν τελείαν ἀνάπτυξιν των, αἱ κάμβαι ἐγκαταλείπουσι τὸ ζῶον καὶ πίπτουσιν εἰς τὴν γῆν. Ἐκλέγουσι δὲ πάντοτε γῆν ἐλαφρὰν, κόπρον, καὶ λεπτὰ χόρτα, ὅπου σκάπτουσι μικρὰν κλίνην καὶ ἀμέσως ναρκώνονται. Μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸ δέρμα των σκληρύνεται, γίνεται βαθύ μελα-

νόν καὶ λαμπρὸν καὶ ὁμοιάζει μὲ κέλυφος. Τότε τὸ ζῶον ὀνομάζεται νύμφη. Κατὰ δὲ τὴν περίοδον ταύτην τῆς ὑπάρξεώς του, περίοδον διαρκούσαν, κατὰ τὰς διαφόρους παρατηρήσεις, ἀπὸ εἴκοσι πέντε ἕως πενήκοντα ἡμέρας, γίνεται ἢ εἰς ἐντελές ἔντομον μεταμόρφωσις.

Ὅταν φθάσῃ ἡ προσδιορισμένη ὥρα τὸ κέλυφος ἀνοίγεται, ὁ δὲ οἰστρος ἐξέρχεται ἐντελής ἐκ τοῦ τάφου του ἐκείνου. Ὁ Κ. Κολίν, ὅστις ἐπέστησε πολὺ τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν τρόπον δι' οὗ τὰ ἔντομα ἐξέρχονται ἐκ τοῦ κελύφους των, παρετήρησεν ὅτι ὁ οἰστρος ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του μικροτάτην φούσκαν κίτρινωπὴν περιέχουσαν ὑγρὸν τι· διὰ δὲ τῆς βοήθειάς του ὑγροῦ ἐκείνου τὸ ζῶντιον θραύει τὸ κέλυφος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐξέλθῃ τῆς φυλακῆς του, τυνάζει τὰ πτερυγία του, στεγνώνεται καὶ τέλος ἀρχίζει νὰ πετᾷ!

ΜΙΚΡΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ.

Α. ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΪΤ'ΑΝ.

Ὁ Ἰωάννης Χάϊτ'Αν ἐγεννήθη τὸ 1732 εἰς Ροχράου, χωρίον τῆς Αὐστρίας. Ὁ πατὴρ του ἦτο πτωχὸς τις τροχοποιὸς καὶ σκευοφύλαξ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐνορίας. Ἡγάπα δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἡ σύζυγός του πολὺ τὴν μουσικὴν, καὶ κατὰ τὸς κυριακάς συνείθιζον, αὐτὸς μὲν νὰ κρούῃ τὴν κινύραν, ἡ δὲ σύζυγός του νὰ ψάλλῃ μετ' αὐτοῦ. Αἱ οἰκιακαὶ αὐταὶ μουσικαὶ συμφωνίαι κατέβληγον τὸν μικρὸν Ἰωάννην, ὅστις ἀπὸ πενταετοῦς ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ μικρὸν σανίδιον καὶ ραβδίον, καὶ ὡσεὶ κρούων βιολίον, νὰ συμπαίξῃ μὲ τοὺς γονεῖς του. Ὁ πατὴρ του εἶχεν ἐξάδελφον, ὀνόματι Φράγκην, ὁ ὁποῖος ἦτο διδάσκαλος συνάμα καὶ μουσικός. Οὗτος, παρατηρήσας ὅτι τὸ παιδίον παίζον διήρει τὸν χρόνον ἀκριβέστατα, προέτεινε νὰ τὸ ἀναθρέψῃ. Ἡ πρότασις του ἐγένετο μετὰ χάρας δεκτῆ, καὶ ἀμέσως ἤρχισε νὰ τὸ διδάσκῃ λατινικὰ, βιολίον καὶ ἄλλα μουσικὰ ὄργανα, νὰ τὸ βάλλῃ δὲ καὶ νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἄλλ' ὁ Χάϊτ'Αν συνείθιζε μετὰ ταῦτα νὰ λέγῃ ὅτι ἐλάμβανε περισσότερα ραπίσματα ἢ πλακούντια.

Ὁ Ρέουτερ, μουσικοδιδάσκαλος ἐν Βιέννῃ, ἦλθε τότε εἰς τὸ χωρίον ζητῶν ψάλτας διὰ

τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ἡ ἐξαίσιος τοῦ ὀκταετοῦς τότε Ἰωάννου φανὴ ἤλκυσε τὴν προσοχὴν του. Ἡ ἀκρίβεια, μεθ' ἧς τὸ παιδίον ἐψάλλε, καὶ ἡ μελωδικότης τῆς φωνῆς του ἐκίνησαν τὴν ἐκπληξίν τοῦ μουσικοδιδασκάλου. Παρητήρησεν ὅμως ὅτι δὲν ἐξετέλει διόλου λαρυγγισμούς, διὸ καὶ πλησιάσας, ἠρώτησεν αὐτὸ τὸ αἶτιον.

— Καὶ πῶς δύναμαι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης, νὰ λαρυγγίζω, ἀφοῦ καὶ ὁ ἐξάδελφος Φράγκης δὲν εἰξεύρει;

— Ἐγὼ νὰ σοὶ δείξω, εἶπεν ὁ Ρέουτερ. Καὶ λαβὼν αὐτὸ εἰς τὰ γόνατά του, τὸ ἐδίδαξε πῶς νὰ ἀναγινώσκῃ ταχύτατα καὶ ἀμέσως τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο δύο ἢ περισσότερα μουσικὰ σημεῖα, πῶς νὰ κρατῇ τὴν ἀναπνοὴν του καὶ νὰ κινή τὸν οὐρανίσκον του. Ἀμέσως τότε ὁ Ἰωάννης ἐξετέλεσε καλὸν λαρυγγισμόν, ὁ δὲ Ρέουτερ τόσον κατεθέλη, ὥστε λαβὼν πινάκιον πληρὲς κερασίων, τὰ ὅποια ὁ ἐξάδελφος Φράγκης τῷ εἶχε προσφέρει, ἐκένωσεν ὅλα εἰς τὸν κόλπον τοῦ παιδός. Ὁ Χάυδν, ὅτε ἠνδρώθη, διηγεῖτο γελῶν τὸ συμβάν τοῦτο καὶ προσέθετεν ὅτι ἅμα ἐξετέλει λαρυγγισμόν, τῷ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπε τὰ ὠραῖα ἐκεῖνα κεράσια.

Ὁ Ρέουτερ, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν μικρὸν Χάυδν, ἔφερεν αὐτὸν εἰς Βιέννην καὶ κατέταξεν αὐτὸν εἰς τὸν χορὸν τῶν ψαλτῶν, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ ἑνδεκά ἔτη καταγιναμένος μετ' ἀκαμάτου φιλοπονίας εἰς τὴν σπουδὴν τῆς μουσικῆς.

Ὅτε ὁ Ἰωάννης ἔγινε δεκαετῆς συνέθετε μελωδήματα ἐξάφωνα καὶ ὀκτάφωνα. Πλὴν ὅτε κατὰ πρῶτον ἐπεχείρησε νὰ συνθέσῃ, εὐρέθη πολὺ συγκεχυμένος δι' ἑλλειψίν γνώσεων. Ὁ Ρέουτερ δὲν ἐδίδασκε τὴν μελοποίησιν, τὸ δὲ παιδίον ἦτο ἄπορον καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ διδάσκαλον διὰ νὰ τὴν μάθῃ. Ἐν τούτοις εὐρὸν, ἠγόρασε παλαιὰ τινα περὶ μουσικῆς βιβλία, λίαν σκοτεινὰ καὶ ἀτελῆ, τὰ ὅποια μετὰ πολλῆς καρτερίας καὶ ἐπιμονῆς χωρὶς νὰ βοηθῆται ὑπ' οὐδενός, ἐμελέτα. Ἦτο δὲ οὐ μόνον τὸ παιδίον πτωχόν, ἀλλὰ καὶ ἄνευ φίλων καὶ κατόκει εἰς ἄθλιόν τι ὑπερῶν. Ὅτε ὅμως μετὰ ταῦτα συνῆψε σχέσεις μετὰ βασιλέων καὶ ἡγεμόνων συχνὰ ἔλεγεν ὅτι αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι τῆς νεότητός του ἦσαν αἱ εὐτυχέσταται τοῦ βίου του, διότι εἶχε πάντοτε ἑνασχολημένον τὸν νοῦν του μετ' ἀντικείμενον ἀγαπητὸν καὶ ἀκαταπαύστως προσέθετεν εἰς τὰς γνώσεις του. Ὁ Χάυδν ἀνεδείχθη εἰς ἕκ τῶν πρώτων μουσικῶν τοῦ κόσμου. Αἱ μουσικαὶ του συνθέσεις εἶναι σαφεῖς καὶ θελκτικαί, ὁμοιάζουσαι πρὸς μεγάλας καὶ ὠραίας πεδιάδας φωτιζομένας ὑπὸ λαμπροῦ ἡλίου. Ὁ ὕμνος εἰς τὴν δημιουργίαν θεωρεῖται τὸ κάλλιστον τῶν ἔργων του.

ΙΩΑΝΝΑ ΣΕΒΥΣ

Η ΓΕΝΝΑΙΑ ΤΟΥ ΡΙΝΟΥ ΚΟΡΗ

Εἰς τὸ Δουκάτον τῆς Κλέβης, ὅπου ὁ Ρίνος ρεεῖ ἀργὰ ἐν τῇ χαμηλῇ χώρᾳ, αἱ ὄχθαι αὐτοῦ περικυκλοῦνται ἀπὸ ὑψηλὰ ἡώματα ἐπειδὴ ὁ ποταμὸς δὲν εἶναι πάντοτε ἡσυχος. Κατὰ καιροὺς βροχαὶ πολλαὶ πληθύνουσι τὰ ὕδατά του, ὅταν δὲ ἀναλύσωσιν οἱ πάγοι, οἵτινες τὸν καλύπτουσι τὸν χειμῶνα, τότε ρεεῖ ὀρμητικώτατα. Κατ' ἐνείνας τὰς ἡμέρας οἱ κάτοικοι τῆς χαμηλῆς χώρας πολὺ κινδυνεύουσι, διότι ἡ μεγάλη τοῦ ρεύματος ὀρμὴ σπᾷ τὰ προχώματα, καὶ καταπλημμυρεῖ ὅλη ἡ χώρα· πολλάκις δὲ τότε παρασύρει καὶ οἰκίας καὶ ζῶα.

Ὅταν ὁ ποταμὸς μεταβληθῇ οὕτω εἰς λίμνην πλατεῖαν, τὸ θέαμα εἶναι τρομερόν. Τότε μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων, αἱ κωνοδόχαι τῶν οἰκιῶν καὶ τὰ κώδωνοστάσια καὶ αἱ στέγαι τῶν ἐκκλησιῶν φαίνονται ἰστάμεναι ὑπεράνω τῆς ὑγρᾶς ἐκεῖνης ἐρήμου. Τότε πᾶς τις φυσικῶς ἐρωτᾷ τί ἀπέγεινεν ὁ πτωχὸς λαὸς ὁ κατοικῶν τὴν χώραν; προέφθασαν νὰ σωθῶσιν ἢ ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ ὕδατα;

Ὁ χειμὼν τοῦ 1809 ἦτο δρυμύς. Ὁ Ρίνος περιεβλήθη ὑπὸ πάγων τόσον χονδρῶν ὥστε καὶ τὰ βροτύτατα σορτωμένα ἀμάξια ἠδύνατο νὰ περῶσιν ἐπ' αὐτοῦ. Κατὰ τὰ μέσα ὁμῶς τοῦ Ἰανουαρίου ἐπῆλθε τῆξις, ὁ δὲ Ρίνος ἐκύλιε μεθ' ὀρμῆς μεγάλα τεμάχια πάγου, τὰ ὅποια ἐκτύπων τὰ προχώματα. Ἄνω τῆς πόλεως Κλέβης τὰ προχώματα ἔσπασαν, καὶ πλημμύρα ἐκάλυψεν ὅλην τὴν χώραν. Εἰς πολλὰ χωρία οἱ ἄνθρωποι ἐκάθησαν ἐπὶ τῶν στεγῶν· αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά προσβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ψύχους ἐκραζον βοήθειαν. Τὰ ζῶα τῶν εἶχον πινηγεῖ, αἱ διατροφῆ των εἶχον ἀφανισθῆ, τὰ δὲ ὕδατα ὑπέσκα-

πτον τὰ θεμέλια τῶν οἰκιῶν των καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν περιεμένετο ἡ καταστροφή. Μερικοὶ οἵτινες εἶχον καθίσει ἐπὶ κλάδου δένδρου ἢ πλέοντος ἐπίπλου, ἀντεῖχον μὲν ὀλίγον, ἀλλ' ἀκολούθως καταλαμβανόμενοι ὑπὸ τοῦ ψύχους ἐπιπτον καὶ ἐπνίγοντο. Γενναῖοί τινες διὰ πλοιαρίων ἐζήτησαν νὰ σώσωσιν ὁσους ἠδύνατο, ἀλλὰ δὲν εἰμπόρουν νὰ νικήσωσι τὸ ρεῦμα, καὶ ὄχι ὀλίγοι καὶ ἐκ τούτων, ἀνατραπέντων τῶν πλοιαρίων των, ἐχάθησαν.

Ὁ μακρὰν τῆς πόλεως Κλέβης ἔκειτο ἡ οἰκία χήρας τινος Σέβυς ὀνομαζομένης. Αὕτη μετὰ τῆς γενναίας θυγατρὸς τῆς Ἰωάννας καὶ ἄλλης τινος χήρας Βὰν Βήκης καλουμένης, μετὰ τῶν τριῶν αὐτῆς τέκνων, κατόικουν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἡ Ἰωάννα ἦτο νεανὶς δεκαεπτὰ ἐτῶν ἡλικίας, ἔχουσα ἰσχυρὸν σῶμα καὶ ὠραῖον ἀνάστημα, προσέτι δὲ, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ τὸ καλλίτερον πάντων, εἶχε καρδίαν καθαρὰν καὶ διαγωγὴν ἀμεμπτον, ἐπειδὴ ἔτρεφε μεγάλην ἀγάπην καὶ πίστιν ἀνυπόκριτον εἰς τὸν Χριστὸν τὸν Σωτῆρά της.

Καίτοι τὰ ὕδατα εἶχον ὑψωθῆ ἀρκετὰ αἱ γυναῖκες οὐδένα ὑπέπτευσαν κίνδυνον. Ἄναμφιβόλως δὲ θὰ ἐσώζοντο πᾶσαι ἂν προέβλεπον τὴν μετ' ὀλίγον αἰφθνης ἐπελθοῦσαν καταστροφήν. Ρεῦμα ὕδατος, τὸ ὁποῖον ὡς τότε ἠμποδίζετο ὑπὸ μεγάλου πάγου, ὠρμησεν ἐντὸς τῆς οἰκίας τῆς χήραν καὶ κατετρόμαξε τὰς γυναῖκας. Ἡ Ἰωάννα μόνη διετήρησε τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματός της καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην ἣν εἶχεν εἰς τὸν Θεόν. Ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς ἤρπασε τὴν γραιὰν μητέρα της, ἣτις ἦτο σχεδὸν νεκρὰ ἐκ τοῦ φόβου καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ἔφερεν αὐτὴν ἐπὶ τῶν ὤμων της διακόσια περίπου βήματα μακρὰν τῆς οἰκίας ἐπὶ ὑψώματος, τὸ ὁποῖον ἴστατο ὡς πύργος καταφυγῆς.

Ἄφοῦ ἡ γενναία κόρη ἐναπέθεσε τὴν ἀγαπητὴν τῆς μητέρα εἰς τόπον ἀσφαλῆ, ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν οἰκίαν μετ' ἀστραπῆς ταχύτητα λέγουσα, «ὕπάγω νὰ βοηθῆσω τὴν χήραν Βὰν-Βήκη καὶ τὰ τέκνα, νὰ σώσω δὲ ἂν δυνηθῶ καὶ τὴν αἴγα.»

— Στάσου, κόρη, στάσου! εἶναι πολὺ ἀργά! ἤρχισε νὰ κράζῃ ἡ μήτηρ της, ἀλλ' ἐκείνη οὐδεμίαν ἔδωκεν εἰς τοὺς λόγους τούτους προσοχὴν.

— Πρέπει νὰ τὰς σώσω, εἶπε, καὶ ὠρμη-

σεν ἐντὸς τοῦ ἀφρίζοντος ὕδατος διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σχετικῶς ὑψηλὸν μέρος ὅπου ἡ χήρα καὶ τὰ τέκνα της εἶχον προσφύγει, καὶ ὅπου τὰ κύματα φοβερῶς τὰ ἠπείλουν. Ἡ Ἰωάννα, παλαίουςα μετὰ τὰ ὕδατα, τέλος κατόρθωσε νὰ φθάσῃ τὴν θέσιν. Ἄλλ' οἱμοὶ! τὰ ὕδατα ἀδιακόπως ὑψούντο, ἡ δὲ ἀγωνιώσα μήτηρ εἶδεν ὅτι ἡ ἐπιστροφή τῆς θυγατρὸς της κατέστη ἀδύνατος· ἡ πλημμύρα φοβερῶς ἠῤῥεξε καὶ τὸ ὕδωρ ἀνέβη πολὺ!

Ἡ χήρα Βὰν-Βήκη, βλέπουσα τὸν θάνατον ἐρχόμενον φοβερὸν πρὸς αὐτὴν, κατελήφθη ὑπὸ ἀπελπισίας. Καλύψασα τὸ πρόσωπόν της καὶ τὰ πρόσωπα τῶν τέκνων της μετὰ τὰ φορεματά των, ἀφῆθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ μυκωμένου στοιχείου. Ἡ Ἰωάννα ἔμενε μόνη ἀφοβος καὶ ἡσυχος μετὰ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας. Ἐρριψε βλέμμα πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἡ ἀγαπητὴ της μήτηρ ἠπλωνε τὰς χεῖρας της· καὶ ἄλλο βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανὸν ὅπου μετ' ὀλίγον ἠλπίζεν ὅτι θὰ ὑπάγῃ. Τὰ χεῖλη ἐκινουῦντο εἰς προσευχὴν ὅτε κῦμά τι μέγα τὴν ἐκάλυψε καὶ τὴν ἔθαψεν ὑπὸ τὸ ὕδωρ.

Ἄφοῦ ἡ πλημμύρα παρήλθε τὸ νεκρὸν τῆς εὐγενοῦς κόρης σῶμα εὐρέθη παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου Ρινδέρνου, καὶ ἐκεῖ τὸ ἐνεταφίασαν. Ἡ μήτηρ της ἐσώθη, ἀλλ' ἔχουσα πάντοτε τὰ δάκρυα σύντροφα. Νέαν οἰκίαν ἐκτίσεν δι' αὐτὴν, ἀλλ' ἡ καρδία της εἶχε διαρραγῆ. Πολλοὶ ἀληθῶς ἔπειτα ἐθρήνησαν τὴν γενναίψυχον κόρην, ἐπὶ δὲ τῆς θέσεως ὅπου ἀπέθανε μνημεῖον διακινεῖ τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης τὸ ὁποῖον ἔπραξεν.

Τι ζητεῖς; νὰ διδάξης κοινωφελεῖς ἀληθείας; Ταλαίπωρε, ὅλοι σὲ φεύγουν, οὐδεὶς σὲ βοηθεῖ, καὶ ὀλίγοι σὲ καταλαμβάνουν.

Θ Ρ Η Σ Κ Ε Ι Α

Θρησκευτικῶς ἀνατεθραμμένος ἄνθρωπος δὲν εἶναι εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἀπλῶς λέγει τὴν προσευχὴν του εἰς ὥρας διωρισμένας, ἢ συμμορφοῦται μετὰ τοὺς τύπους τῆς ἐκκλησίας του, ὡς οὔτε ποιητῆς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις γράφει ἀπλῶς στίχους. Καὶ δι' ἀμφοτέρους ἀπαιτεῖται αἴσθημα, εὐκρίνεια, πίστις, πάθος· ἄνευ τούτων οὔτε Χριστιανὸς δυνατὸν νὰ ᾔῃαι ὁ ἄνθρωπος οὔτε ποιητῆς.

Ό σκεπτικισμός οὐδέποτε ἐθεμελίωσεν αὐτοκρατορίας, οὐδέποτε ἔδωκεν ἀρχός, οὐδέποτε μετέβαλε τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων. Πάντα τὰ μεγάλα ἐν τῇ ἱστορίᾳ πρόσωπα ὑπῆρξαν πάντοτε ἀνθρώποι πίστεως.

Πολλοὶ λέγουσιν ὅτι ἡ ἀμάθεια εἶναι ἡ μήτηρ τῆς εὐσεβείας, καὶ ἐντούτοις ὅστις ἔχει νοῦν βλέπει ὅτι αὕτη ἂν εὐρίσκηται εἰς σκληρὰν γῆν γεννᾷ τὴν ἀθείαν, ἂν εἰς γῆν μαλακὴν φέρει τὰς προλήψεις, ἂν δὲ προέρχεται ἐκ στρεβλῶν περὶ Θεοῦ ἰδεῶν εἶναι μεγάλη ἀσέβεια, τόσον φθοροποιᾷ ὅσον καὶ αὐτὴ ἡ ἀθεία.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΡΧΟΜΕΝΟΝ ΜΗΝΑ

Νέα σελήνη Αύγουστου 29.

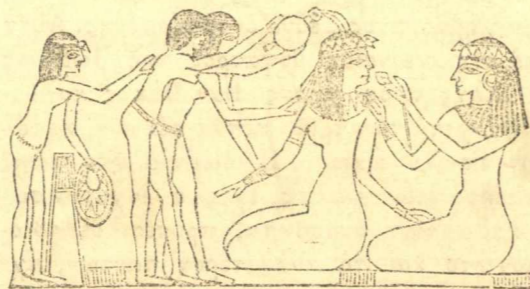
Ἦδη ὅτε ὁ πλανήτης Ἄρης, προχωρήσας, μετέβη ἀνατολικότερον τοῦ ἡλίου καὶ ἀνατέλλει καὶ δέει πρὸ τοῦ μεγάλου τῆς ἡμέρας φωστῆρος, ἡ σελήνη καὶ πρὸ τῆς νοσηρίας τῆς, ἦτοι τὴν 28 Αύγουστου θὰ ἦναι πλησίον αὐτοῦ, τὴν δὲ 29, ἦτοι τὴν ἡμέραν τῆς νοσηρίας τῆς θὰ διέλθῃ πλησίον τοῦ Ἑρμοῦ, ὅστις ἤδη εὐρίσκηται πλησιέστατος εἰς τὸν ἡλίον. Ὁ Ζεὺς προχωρῶν ἤδη πέραν τοῦ ἡλίου κρύπτεται ἐπίσης ἐντὸς τοῦ ἡλιακοῦ φωτός διὰ τὴν φανῆ τὸν Νοέμβριον, ἀνατέλλων τὴν αὐγὴν πρὸ τοῦ ἡλίου. Ἡ σελήνη λοιπὸν δύο μετὰ τὴν νοσηρίαν τῆς ἡμέρας, ἦτοι τὴν 31 Αύγουστου, θὰ εὐρίθῃ πλησίον αὐτοῦ. Ἡ Ἀφροδίτη καὶ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον θὰ ἦναι ὁ λαμπρότατος τοῦ οὐρανοῦ ἀστήρ, φαινόμενος ὠραῖος καὶ μέγας, ὡς μικρὰ τις σελήνη ἀπ' ἑσπέρας πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ οὐρανοῦ· ἡ δὲ σελήνη θὰ διέλθῃ πλησιέστατα αὐτῆς τὴν 2 Σεπτεμβρίου. Τέλος παρὰ τὸν Κρόνον, ὅστις τὰρα ἀνατέλλει ἀπ' ἑσπέρας καὶ φαίνεται καθ' ὅλον σχεδὸν τῆς νυκτὸς τὸ διάστημα, θὰ διέλθῃ τὴν 9 ἰδίου καὶ προχωρήσῃ θὰ φθάσῃ πάλιν πλησίον τοῦ Ἄρεως τὴν 26.

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ.

Κ Α Λ Ω Π Ι Σ Μ Ο Σ

Ό καλλωπισμός ἦτο τόσον ἐν χρήσει παρὰ ταῖς πλουσίαις Αἰγυπτίαις, ὅσοι καὶ παρὰ ταῖς πλεισταῖς τῶν σημερινῶν κυριῶν. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐξάγομεν ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἀντικειμένων, τῶν εἰς αὐτὸ ἀναγομένων, τὰ ὁποῖα μέχρις ἡμῶν διεσώθησαν. Ἐν τοῖς ἀκολούθοις δίδομεν σύντομόν τινα περιγραφὴν αὐτῶν, καθ' ἣν θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ παραστήσωμεν τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ καλλωπισμοῦ τούτου, ὅστις τόσον συχνὰ ἀπαντᾷται εἰς τὰ τειχογραφήματα.

Ἄφου ἡ ὠραία οἰκοδέσποινα ἐκάθητο ἐπὶ ψιάθου ἐκ θύρλων αἰ δούλαι ἤρχιζαν νὰ λούωσιν αὐτήν. Μία ἐκ τούτων ἔχυνεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τὸ ἐντὸς ποικιλοχρόου ἀγγείου περιεχόμενον ὑγρόν· ἄλλη ἤλειφε τὸ σῶμά τῆς μὲ μυρισμένην ἰνὰ ἀλειφῆν, τρίτη ἔδιδεν εἰς αὐτὴν νὰ ὀσφρανθῇ τὰ ἄνθη τοῦ λωτοῦ, τετάρτη τέλος προετοίμαζεν ἀνοδέσμηνη μέλλουσαν νὰ μαρανθῇ ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς κυρίας τῆς.

Μετὰ τὸ λούσιμον καὶ τὸ μύρωμα ἤρχετο τὸ ζωγράφισμα, τὸ ὁποῖον ἀπῆτει προσοχὴν μεγάλην. Ἡ Αἰγυπτία ἐβύθιζε πρῶτον βελώνην ἐξ ἐβένου ἢ ἐλεφαντόδοντος εἰς ἀγγεῖον περιεχόν τὸ σ τ ε μ.—τ ἢ τὸ κολλύριον καὶ δι' αὐτοῦ ἔγραψε κύκλον μέλανα περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ὅστις ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ φαίνωνται γλυκεῖς καὶ συνάμω νὰ λάμπωσι καὶ νὰ μαγεύωσι. Μετὰ τοῦτο παρουσιάζετο εἰς τὴν κυρίαν κιβώτιον μὲ πολλὰ χωρίσματα ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπῆρχε τὸ χρῶμα τὸ λευκόν, τὸ ὁποῖον διώρθωνε τὰς ἀνωμαλίας τοῦ δέρματος, τὸ χρῶμα τὸ κόκκινον, τὸ ὁποῖον ἔδιδεν εἰς τὰς παρειὰς τὴν ζωηρότητα, τὸ χρῶμα τὸ κυανοῦν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐγράφοντο φλέβες ἐπὶ τοῦ μετώπου, τὸ ἐρυθροῦν, δι' οὗ ἐβάφοντο τὰ χεῖλη, καὶ τὸ κίτρινον, τὸ ὁποῖον ἔδιδεν εἰς τὰ διαφανῆ των δάκτυλα τὰ χρυσοειδῆ χρώματα τῆς αὐγῆς.

Μετὰ τὴν κοπιώδη ταύτην ἐργασίαν ἤρχετο τὸ κτένισμα. Ἡ μαύρη καὶ μακρὰ κόμη τῆς νέας γυναικὸς ὠμαλίζετο διὰ κτενὸς ἐξ ἐλεφαντόδοντος, ἀκολούθως ἐχωρίζετο εἰς πολυπληθῆ πλεξίδια, τὰ ὁποῖα διαφοροτρόπως ἐπλέκοντο. Πολιάκις ἡ κόμη ἔμενε χωρὶς κοσμήματα, μόνον ἐκρατεῖτο διὰ πολυτελοῦς ταινίας· ἀλλ' ὅτε ἡ κυρία ἔπρεπε νὰ παρευρεθῇ εἰς μεγάλην τινα ἐορτὴν, καθ' ἣν ἐπεθύμει νὰ λάμπῃ μὲ ὄλην τῆς τὴν λάμπην

τότε ἔθετεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διάδημα χρυσοῦφαντον τελευτῶν εἰς ἄνθος λωτοῦ, ἢ ἐσκουφώνετο μὲ μελεαγρίδα. Τὰ ποικίλα τοῦ πτηνοῦ πτερά, περιβάλλοντα τὸ ὠραῖόν τῆς πρόσωπον, ἔδιδον εἰς αὐτὸ θέληγητρα νέα.

Ἄφου πάντα τὰ τοῦ καλλωπισμοῦ ἐτελείωνον ἔδιδετο εἰς τὴν κυρίαν δίσκος μετάλλινος στιλπνός, ὁ ὁποῖος ἐχρησίμευεν ὡς κάτοπτρον, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἔβλεπε τὸ ἐρκετινὸν πρόσωπόν τῆς. Ὅτε ἔμενον εὐχαριστημένη τότε αἱ δούλαι τῆς ἐβάλλον ὑποκάμισον γραμμωτὸν ἐκ διαφανοῦς ὑφάσματος, τῇ ἔθετον εἰς τοὺς πόδας κομψὰ σανδάλια, τὴν ἐκόσμου μὲ πολὺτίμα κοσμήματα τὰ ὦτα, τὸν τράχηλον καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ ἄφου ὁ στολισμός συνεπληροῦτο ἡ κυρία ἐξήρχετο ἀκουμβῶσα ἐπὶ τῶν δούλων τῆς καὶ κρατοῦσα τεχνητὴν ἀνοδέσμηνη, ἧς ἕκαστον ἄνθος περιέκλειε φυαλίδιον μύρου.

Ἐν Αἰγύπτῳ ἡ πρὸς τὰ μύρα κλίσις πάντοτε ἠῦξανε. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Πτολεμαίων τόσον εἶχε τελειοποιηθῆ ἡ τέχνη ἐν τῇ χώρᾳ ὥστε εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου ἔπεμπεν ἀρώματα. Τὰ μύρα προσέτι ἦσαν τόσον ὑπερτιμημένα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὥστε οἱ ἐργάται, οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὰ πολυάριθμα τῆς Ἀλεξανδρείας μυρεψεῖα, ἅμα ἐτελείωνον τὴν ἐργασίαν των ἔπρεπε νὰ ἐκβάλλωσι τὰ φορέματά των καὶ νὰ ἐρευνηθῶσι μήπως ἐκρυψαν ἐντὸς αὐτῶν τίποτε.

Ἡ Κλεοπάτρα ἠγάπα ἐμπαθῶς τὰ μύρα καὶ πολλάκις ἐζήτει δι' αὐτῶν νὰ αὐξήσῃ τὰ ἐξαισία τῆς κάλλη. Τοῦτο ἔπραξε καὶ ὅτε ἀπεφάσισε νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ

Μάρκου Ἀντωνίου ἐπὶ τοῦ Κύδνου, διὰ τὴν ὑποδουλώσῃ ἐκεῖνον ὅστις ἤρχετο νὰ τὴν νικήσῃ. Ὁ Πλούταρχος μᾶς ἀφήκε λαμπρὰν τῆς συνεντεύξεως ταύτης περιγραφὴν (Ἀν. κέ.—) τὴν ὁποίαν ἠκολούθησε κατὰ γράμμα ὁ Σακσπεῖρος ἐν τῇ τραγωδίᾳ « Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα.» Ἡ βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου, καθίσασα ἐντὸς πορθμίου χρυσοπύμνου, ἔχοντας ἀργυρωμένας τὰς κόπας καὶ τὰ ἰστία ἐκπεπετασμένα ὡς ἀλουργίδας, ἀνέπλεε τὸν ποταμὸν Κύδνον, κινουμένων τῶν κωπῶν ἐν τῷ ἤχῳ αὐλοῦ, συρίγγων καὶ κιθαρῶν. Καὶ αὕτη μὲν κατέκειτο ὑπὸ κάτω σκιάδος χρυσοπάστου, κεκοσμημένη γραφικῶς ὡς Ἀφροδίτη, ἐνῶ παιδία ἐνδεδυμένα ὡς Ἑρωτες, στεκόμενα πλησίον τῆς, τὴν ἐρρίπιζον. Ὅμοίως δὲ καὶ αἱ θεραπενίδες αὐτῆς ἐκαλλίστευον, ἔχουσαι Νηρηίδων καὶ Χαρίτων στολὰς· καὶ αἱ μὲν ἦσαν πρὸς τοὺς ἱακὰς αἱ δὲ πρὸς τοὺς κάλους. Ὅσμαι δὲ θαυμασταὶ ὑπὸ θυμιαμάτων πολλῶν διεχύνοντο εἰς τοῦ ποταμοῦ τὰς ὄχθας, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔτρεχον σωριδὸν νὰ ἴδωσι τὸ ἐξαισίον θέαμα.

Ἐκ τῶν περιεργωτάτων λειψάνων τοῦ Αἰγυπτιακοῦ πολιτισμοῦ ἄτινα μέχρις ἡμῶν διεσώθησαν ἀναφέρομεν τὰς φενακάς (περούκας). Οἱ Αἰγύπτιοι συνήθως ἐξύριζον τὴν κεφαλὴν μάλιστα ἀπετροπιάζοντο τοὺς Ἑλληνας καὶ τοὺς Ἀσιανούς, οἱ ὁποῖοι ἔτρεφον κόμην καὶ πώγωνα. Τὸ ἔθος τοῦτο καθίστα ἀναγκαίαν τὴν χρῆσιν τῶν φενακῶν, αἱ ὁποῖαι ἐλάμβανον καὶ τὴν θέσιν καλυμμάτων. Οἱ πτωχοὶ ἔπλεκον τοιαύτας μὲ μαλλία, ἐνῶ οἱ πλούσιοι μετεχειρίζοντο τρίχας ἀνθρωπίνας. Τοιούτων φενακῶν δείγματα εὐρίσκονται εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον καὶ εἰς τὸ τοῦ Βερολίνου.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἔφερον προσέτι γένια πρόσθετα, ὧν τὸ σχῆμα ἐδείκνυε τὴν τάξιν τοῦ φεροντος. Οἱ τῆς ἀνωτάτης τάξεως ἔφερον γενειάδα κοντὴν τετράγωνον, ὁ βασιλεὺς τετράγωνον μακρὰν, οἱ δὲ θεοὶ καὶ οἱ ἀποθεωθέντες βασιλεῖς κυρτήν· ὁ λαὸς ὅμως ἔπρεπε νὰ μὴ φέρῃ τοιαύτην. Οἱ κουρεῖς ἐγονάτιζον ἐνώπιόν των τοὺς ξυριζομένους καθ' ὄλην τὴν ὥραν καθ' ἣν ἤργάζοντο ἐπὶ τῶν κεφαλῶν καὶ τῶν προσώπων των· καὶ ἤλειπον τὰ ξυρισθέντα μέρη μὲ ἀλειφῆν γλυκαντικὴν. Ἐκ τινος παπύρου μανθάνομεν ὅτι ἔτρεχον ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν ζητοῦντες ἐργασίαν.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ ΕΝ ΣΥΡΙΑ

Ἡ Συρία περιέχει κατοίκους ἀνήκοντας εἰς πάντα τὰ ἐν Ἀνατολῇ ἀπαντώμενα θρησκευματα καὶ προσέτι εἰς τινὰ μὴ εὐρισκόμενα πέραν τῶν ὁρίων τῆς. Εἶναι δὲ

Α'.) Οἱ Μωαμεθανοὶ, οἱ κύριοι τῆς χώρας, ἀριθμούμενοι εἰς 150,000 περίπου καὶ διαιρούμενοι εἰς Σουνίτας, ἡ ὁπαδοὺς τοῦ Ὁμάρ, ἐπικρατοῦντας καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν καὶ μέρος τῆς Ἰνδικῆς, καὶ εἰς Σχίητας ἡ ὁπαδοὺς τοῦ Χασάν καὶ Χουσεῖν, οἵτινες ἐπικρατοῦσιν ἐν Περσίᾳ καὶ διάκεινται ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς πρώτους.

Οἱ Δροῦσοι, ἀριθμούμενοι εἰς 100,000, οἱ οἱ Ἀνσεύροι 200,000, οἱ Ἰσμαηλίται ἡ Ἀσασσινοὶ, ἡδὴ ὀλιγοστοὶ, καὶ οἱ Μεταυίλοι 250,000 δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἰρετικοὶ ἀποσπασθέντες τοῦ Ἰσλαμισμού, καίτοι τὰ ἰδιαιτέρὰ των δόγματα κρατοῦνται τόσον μυστικά ὥστε δὲν διευκρινίσθησαν.

Β'.) Οἱ Γεζίδαι ἡ λατρευταὶ τοῦ διαβόλου, ὧν οἱ πολλοὶ κατοικοῦσιν τὴν Μεσοποταμίαν καὶ Ἀσσυρίαν.

Γ'.) Οἱ Ἑβραῖοι 40,000, διαιρούμενοι εἰς Ταλμουδιστάς· εἰς Καραίτας ἡ ἀπορρίπτοντας τὸ Ταλμούδ, ὧν οἱ πολλοὶ ἀπαντῶνται ἐν Κριμαίᾳ· εἰς Χασιδίμ ἡ θρησκομανεῖς, παρεμφερεῖς πρὸς Δερβύσας· εἰς Λαβαδίμ ἡ Ἡρεμιστάς καὶ εἰς Ζοχαρίτας, οὕτω καλουμένους ἐκ τῆς μεγάλης ὑπολήψεως ἣν ἔχουσιν εἰς ἐν β.βλίοντοῦ Ταλμούδ καλούμενον Ζοχάρ.

Εἰς τούτους δυνατὸν νὰ προστεθῶσι καὶ οἱ Σαμαρεῖται μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἑβραίων ὑπάρχει ἐχθρὰ μερίστη ἕως σήμερον. Συμποσοῦνται δὲ οὗτοι εἰς 150—200 ψυχὰς καὶ κατοικοῦσιν εἰς τὴν πόλιν Ναβλούς, τὴν ἀρχαίαν Συχάρ.

Δ'.) Οἱ Χριστιανοὶ κατοικοῦντες τὴν Συρίαν καὶ τὰς παρακειμένας χώρας καὶ διαιρούμενοι:

α'.) Εἰς Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, καλουμένην ὑπὸ τῆς ἰδίᾳ «Ἀνατολικῆς ὀρθόδοξης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» ἔχουσα τέσσαρα πατριαρχεῖα, τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις. Τὰ δύο τελευταῖα φαίνονται, καίτοι δὲν λέγεται, ὡς ἐξορτώμενα ἐκ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, [καὶ ἔχουσιν ἕκαστον ὀκτὼ ἐπισκόπους ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του.

β'.) Εἰς Οὐνητικὴν ἡ Ἑλληνοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀριθμοῦσαν 40,000 μελῶν. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐσχηματίσθη πρὸ 120 ἐτῶν

ἀποσχισθεῖσα ἐκ τῆς Ὀρθοδόξου. Τὸ λειτουργικὸν τῆς εἶναι εἰς γλῶσσαν ἀραβικὴν. Κοινωνοὶ καὶ ὑπὸ τὰ δύο εἶδη· οἱ ἱερεῖς των δύνανται νὰ νυμφεύωνται· ἔχουσι πάσχα ὁμοῦ με τοὺς ὀρθοδόξους, ἀναγνωρίζουσιν ὁμῶς ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας των τὸν Πάπαν καὶ ἐδέχθησαν πολλὰ ρωμανικὰ ἔθιμα. Ὁ πατριάρχης τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἔχει τὴν ἑδραν του εἰς Δαμασκόν, οἱ δὲ ἱερεῖς τῆς εἶναι μὲν ἐγγώριοι, ἀλλ' ἐκπαιδεύονται εἰς Ρώμην.

γ'.) Εἰς Μαρωνίτας· (λαβόντος τοῦτο τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῶν ἐπισκόπου, ἀκμάσαντος τὴν ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα) οὗτοι ἀριθμοῦνται εἰς 200,000 ψυχῶν καὶ κατάγονται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Σύρους. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ των γλῶσσα εἶναι ἡ Συριακὴ, γλῶσσα ἄγνωστος εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Ὁ πατριάρχης των ἐδρεύει εἰς τὸ ὄρος Λίβανον. Εἶναι δὲ δεισιδαίμονες καὶ θρησκομανεῖς παπισταί, ἔχοντες ἐντούτοις πολλοὺς ἐκ τῶν ἱερέων των νυμφευομένους.

δ'.) Εἰς Λατίνους ἡ ἰθαγενεῖς παπιστάς ἀνήκοντας εἰς τὴν ἐν Εὐρώπῃ Ρωμάναν Ἐκκλησίαν. Οὗτοι εἶναι ὀλίγοι καὶ ὑπόκεινται εἰς τὰ μοναστήρια.

ε'.) Εἰς Σύρους ἡ Ἰακωβιτικὴν Ἐκκλησίαν. Οὗτοι εἶναι ὀλίγοι ὁ δὲ πατριάρχης των ἐδρεύει παρὰ τὴν Μαρδίνην ἐν Μεσοποταμίᾳ.

ς'.) Εἰς Συροκαθολικοὺς ὄντας ὀλίγους καὶ ἔχοντας τὸν αὐτὸν λόγον πρὸς τοὺς Σύρους ὃν λόγον ἔχουσιν οἱ Γραικοκαθολικοὶ πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ἥτοι ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τοῦ Πάπα, πλὴν κρατοῦσι τὴν γλῶσσαν καὶ τινὰ ἐκ τῶν ἐθίμων τῆς ἐκκλησίας ἐξ ἧς ἀπεσπάσθησαν.

ζ'.) Εἰς Ἀρμένιους. Οἱ ἐν Συρίᾳ Ἀρμένιοι εἶναι ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ἀλλ' ἄνθρωποι πλούσιοι. Ἡ Ἐκκλησία των εἶναι ἀρχαία τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία, ἡ δὲ μετάφρασις τῶν ἱερῶν Γραφῶν εἰς τὴν γλῶσσάν των (γενομένη τὸ 421 μ. Χ.) εἶναι πολύτιμος ὡς χρησιμεύουσα πρὸς διευκρίνισιν τῶν Ἑβραϊκῶν καὶ Ἑλληνικῶν κειμένων. Ἐχουσι ὀλίγας ἐορτὰς καὶ καταδικάζουσι τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων. (1) Διοικοῦνται ὑπὸ τεσσάρων πατριαρχῶν ὧν ὁ

(1) Παρατηροῦμεν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐξαιρέτου τούτου ἄτλαντος ὅτι αἱ πληροφορίες αὐτῆς, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταβίβην τῶν εἰκόνων ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων δὲν εἶναι ἀκριβεῖς. Οἱ Ἀρμένιοι καὶ ἔχουσιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας των καὶ λατρεύουσιν εἰκόνας.

ἀνώτερος ἐδρεύει ἐν Ἐχμισζίν, παρὰ τὸ Ἐριβάν.

(η.) Εἰς Ἀρμενοκαθολικοὺς, ὄντας Ἀρμενίους ἐκπαπισθέντας.

(θ.) Εἰς Κόπτας, οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Αἴγυπτιον Ἐκκλησίαν, ἀριθμοῦσαν περὶ τὰς 200,000 μελῶν. Οὗτοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Αἴγυπτιους, ἡ δὲ ἀραβικὴ μορφή τοῦ ὀνόματός των Κούπτ εἶναι ἴσως παραφθορὰ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως Αἴγυπτος. Οὗτοι περιτέμνονται.

(ι.) Εἰς Ἀβυσινοὺς, οἵτινες θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ὡς κλάδον τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, καίτοι πολὺ ἀπομακρύνονται αὐτῆς, ἔχοντες πολλὰ παράλογα συναξάρια καὶ δεισιδαιμονικὰς τελετάς. Οὗτοι λατρεύουσι τοὺς ἀγίους καὶ τοὺς ἀγγέλους καὶ θεωροῦσι τὸν Πόντιον Πιλάτον καὶ τὴν γυναῖκά του ὡς ἀγίους. Ἡ λειτουργία των γίνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ ἐπομένως εἰς αὐτοὺς ἡδὴ ἀκατανόητον αἰθιοπικὴν γλῶσσαν. (Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ἱεραποστολικοῦ ἄτλαντος).

Ἡ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ

Οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν καλλιεργοῦντες τὴν ἀστρονομίαν πολὺ ὕστερον ἀπὸ τοὺς Αἴγυπτιους, ὧν ἐγένοντο μαθηταί. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, τὸ 640 π. Χ. μεταβάς εἰς Αἴγυπτον ἐσπούδασε, καὶ ἐπανελθὼν εἰς Ἰωνίαν ἐσύστησε τὴν Ἰωνικὴν λεγομένην σχολήν, ἐν ἣ ἐδίδασκε τὸ σφαιρικὸν τῆς γῆς, τὴν κλίσιν τῆς ἐκλειπτικῆς καὶ τὰς αἰτίας τῶν ἡλιακῶν καὶ σεληνιακῶν ἐκλειψεων.

Μετὰ τὸν Θαλῆν ἀπαντῶμεν τὸν Ἀναξίμανδρον καὶ τὸν Ἀναξαγόραν, εἰς τὸν πρῶτον τῶν ὁποίων ἀποδίδεται ἡ ἐφεύρεσις τοῦ γινώμονος, τῆς τεχνητῆς γήϊνου σφαίρας καὶ τῶν γεωγραφικῶν χαρτῶν.

Μετ' ὀλίγον χρόνον ἐξῆλθε τῆς Ἰωνικῆς σχολῆς ὁ Σάμιος Πυθαγόρας, μαθητὴς τοῦ Θαλοῦ. Οὗτος πλεύσας πολλάκις εἰς Αἴγυπτον καὶ μεταβάς εἰς Ἰνδικὴν, ἐπέστρεψε τέλος εἰς τὴν πατρίδα του Σάμον, ἀλλ' ἐβιάσθη νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ ἐνεκὴ τῆς πιεζούσης τυραννίας καὶ νὰ μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν, ἥτις τότε ὠνομάζετο Μεγάλη Ἑλλάς, ὅπου καὶ ἐσύστησε τὴν Πυθαγορικὴν ἡ Ἰταλικὴν λεγομένην σχολήν. Ἐν αὐτῇ, ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ Ἰωνικῇ σχολῇ διδασκομένων ἀστρονομικῶν γνώ-

σεων ὁ Πυθαγόρας ἐδίδαξε τὴν διπλὴν τῆς γῆς κίνησιν, ἥτοι τὴν περὶ τὸν ἄξονα καὶ περὶ τὸν ἥλιον περιστροφὴν. Κατ' αὐτὸν πάντες οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ἦσαν ἥλιοι καὶ κέντρα τοσούτων πλανητικῶν συστημάτων, ὥστε ἡ θεμελιώδης ὀρχή τοῦ σήμερον κοινῶς παραδεδεγμένου ἀστρονομικοῦ συστήματος ἐγινώσκετο καὶ ἐδιδάσκετο ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρα, πέντε πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας!

Ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Πυθαγόρα ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα ὅτι ἡ τριτικὴ κίνησις τῶν ἀστέρων εἰς τὸ διάστημα τοῦ οὐρανοῦ ἀπετέλει ἀρμονίαν τινὴ ἀστατον, ἥτις ὠνομάσθη ἀρμονία τῶν σφαιρῶν. Ἐν πρώτοις ἤρχισαν νὰ θεωρῶσι τὴν φαινομένην ἀπ' ἀλλ' ἡ ἑαυτῶν ἀπόστασιν ὡς ἔχουσαν ἀναλογίαν μετὰ τὰς διαλείψεις τῶν τόνων. Οὕτως ἡ κτὰ 90 μοίρας ἡ τέταρτον περιφερείας ἀπόστασις ἔχει πρὸς τὴν καθ' 60 μοίρας ἡ ἕκτον περιφερείας τὸν αὐτὸν λόγον ὅποιον καὶ ὁ ἀριθμὸς 3 πρὸς τὴν 2· ἥτοι τὸν αὐτὸν λόγον τὸν ὅποιον ἔχουσι καὶ οἱ τόνοι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν πενταφωνίαν ἐν τῇ μουσικῇ. Καὶ αὕτη ἡ δόξα ἐξηκολούθησε μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων, καθότι βλέπομεν καὶ αὐτὴν τὸν Κέπλερον ζητοῦντα νὰ συγκρίνῃ τὰς ἀναλογίας τῶν ἀποστάσεων πρὸς τῆς μουσικῆς τὰ διαστήματα. Ἄλλ' αἱ ἀναλογίαι αὗται εἶναι πολὺ ἀυθαίεστοι καὶ ἀτελεῖς. Ὑπέθετον λοιπὸν ὅτι ἡ Σελήνη, ἥτις εἶναι ὁ χαμηλότατος τῶν ἀστέρων, ἥτοι ὁ πλησιέστατος εἰς ἡμᾶς, ἀντεστοίχει μετὰ τὴν μουσικὴν φωνὴν μί· ὁ Ἑρμῆς μετὰ τὸ φ ᾱ, ἡ Ἀφροδίτη μετὰ τὸ σ ὀ λ, ὁ ἥλιος μετὰ τὸ λ ᾱ, ὁ Ἄρης μετὰ τὸ σ ἰ, ὁ Ζεὺς μετὰ τὸ ν τ ὀ καὶ ὁ Κρόνος μετὰ τὸ ρ ἔ· ἡ δὲ τροχιά τῶν ἀπλανῶν, ὡς ὄντων ὄλων ὑψηλοτάτων, ἦτο ἀντίστοιχος τῆς ὀγδόης φωνῆς ἡ τοῦ ὑψηλοῦ μ ἰ.

Μετὰ τὸν Πυθαγόραν ἀνεδείχθησαν ἀστρονόμοι περίφημοι πρῶτον ὁ Πηθείας, ὅστις ἐδίδαξε τὴν κατάταξιν τῶν κλιμάτων ἀπὸ τὸ μῆκος τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν. Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος, ὁ προσδιωρίσας τὴν φαινομένην τοῦ ἡλίου διάμετρον τὸ 281 π. Χ. καὶ ὑπολογίσας τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπόστασιν αὐτοῦ. Ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος, ὅστις ἐξῆτησε διὰ τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων νὰ προσδιορίσῃ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πλανήτου μας.

Μετ' αὐτοὺς ἔρχεται Ἰππάρχος ὁ ἐκ Βιθυνίας, ὅστις διακρίνεται ἐν τῇ ἐνδόξῃ Ἀλε-

ξανδρινή σχολή. Ὁ μέγας οὗτος ἀστρονόμος, ὀλίγον εὐχαριστούμενος εἰς τὰς παραταρήσεις τῶν προκατόχων του, ἀπεφάσισε νὰ ἐπαναλάβῃ αὐτὰς ὅλας καὶ νὰ μὴ παραδεχθῇ εἰμὴ τὰς ἐχούσας ἀληθεῖς βάσεις. Οὗτος ἐξηκρίβωσε τὸ τροπικὸν ἔτος, ἀνεκάλυψε τὴν μετατόπισιν τῶν ἰσημερινῶν σημείων καὶ ἐφευρε τὴν εἰς μήκη καὶ πλάτη διαίρεσιν. Ἰδὼν νέον τινὰ ἀστέρα, αἴφνης φανέντα, ἀπεφάσισε νὰ συντάξῃ κατάλογον τῶν ἀστέρων, ὡς καὶ συνέταξε τοιοῦτον, περιέχοντα 1022 ἀστέρας, οὓς ὑπελόγησε διὰ τὸ 128 ἔτος π. Χ. «Ἔργον ἄξιον τῶν θεῶν, λέγει ὁ Πλίνιος, διότι ὁ Ἰππάρχος παρείχεν οὕτω τὸ μέσον εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ διακρίνωσιν ἂν οἱ ἀστέρες γίνωνται ἢ ἀφανίζονται, ἂν ἀλλάξωσι θέσιν ἢ μέγεθος ἢ φῶς· ἄφινεν ἐνὶ λόγῳ τὸν οὐρανὸν ὡς κληρονομίαν εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν καὶ εἰς ὅσους θὰ ἔχωσι τὴν εὐφυΐαν νὰ τὸ καρποφορήσωσι.»

Ἀπὸ τοῦ Ἰππάρχου μέχρι τοῦ Πτολεμαίου, περὶ οὗ ἀκολούθως γενήσεται λόγος, παρήλθον τρεῖς αἰῶνες. Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα ἐφάνησαν καὶ τινες παρατηρηταί, ἡ δὲ ἀστρονομία δὲν ἐπέσεν εἰς παντελεῆ λήθην. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Ποσειδώνιος ἀνεκάλυψε τὴν αἰτίαν τῆς παλιρροίας· κατ' αὐτὴν μετερρυθμίσθη τὸ ἡμερολόγιον καὶ ὠνομάσθη Ἰουλιανὸν ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλίου Καίσαρος, ὅστις διέταξε τὴν μεταρρυθμίσιν του, ἀναθέσας τὸ ἔργον εἰς τὸν Σωσιγένην τὸ 46 π. Χ. Ὁ Εὐδόξος εἶχε ὑπολογίσει τὸ ἔτος εἰς 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας, τὴν δὲ διάρκειαν ταύτην παρεδέχθη ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, ἢ μᾶλλον ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀστρονόμος Σωσιγένης εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἡμερολογίου. Τὰ ἔτη λοιπὸν διωρίσθησαν τρία μὲν εἰς 365 πᾶν τέταρτον δὲ εἰς 366 ἡμέρας. Πλὴν εἰς τὰ ἔτη ταῦτα ἀκολούθως ἐφάνη σφάλμα, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου μετὰ περίοδον 134 ἐτῶν γεννᾶται διαφορὰ μιᾶς ἡμέρας.

Ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἰούλιος Καίσαρ ἠγάπα τὰς ἐπιστήμας, καὶ ἰδίως τὴν ἀστρονομίαν. «Ἦλθον εἰς Αἴγυπτον, λέγει πρὸς τὸν Ἀχωραῖον, νὰ ζητήσω τὸν Πομπήιον, ἀλλὰ ἡ φήμη σου μ' ἔσυρεν ἐπίσης. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν μαχῶν πάντοτε παρετήρουν τοῦ οὐρανοῦ τὰς κινήσεις, τὸν δρόμον τῶν ἀστρῶν, τὰ μυστήρια τῶν θεῶν.» Ἀφοῦ δὲ ὁ Καίσαρ ἔπαυσε λαλῶν ὁ γέρον πρὸς ἀπάντησιν συνοψίζει διὰ τῶν ἐξῆς τὰς

περὶ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος γνώσεις. «Εἰς τὰ ἀστέρα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μόνον μεταβάλλουσι τοῦ οὐρανοῦ τὴν κίνησιν καὶ προχωροῦσι πρὸς τὸν πόλον, ἀπ' ἀρχῆς ὁ τοῦ κόσμου νόμος ἀποδίδει ἰδιαιτέραν εἰς ἕκαστον δύναμιν. Ὁ Ἥλιος μοιραίζει τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ προσδιωρίζει τὰς ἀλλαγὰς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός· διὰ δὲ τῆς δυνάμεως τῶν ἀκτίνων του κρατεῖ πεφυλακισμένα τὰ ἀστέρα καὶ δένει εἰς τὸ κέντρον του τὸν πλάνητα δρόμον των. Ἡ Σελήνη μὲ τὰς διαφοροὺς φάσεις τῆς μιγνύει τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ἠπείρους. Εἰς τὸν Κρόνον ἀνήκουσιν οἱ παγωμένοι τόποι καὶ ἡ ζώνη ἡ χιονώδης. Ὁ Ἄρης διοικεῖ τοὺς ἀνέμους, τοὺς πλάνητας κεραυνούς. Εἰς τὸν Δία ἀνήκει ὁ ἦσυχος ἀήρ καὶ ὁ αἰθὴρ ὁ ἀμετάβλητος. Ἡ γόνιμος Ἀφροδίτη κρατεῖ τὰ σπέρματα πάντα. Ὁ Ἑρμῆς εἶναι ὁ ἐξουσιαστὴς τῶν μεγάλων κυμάτων, ἅμα φθάσει εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην τοῦ οὐρανοῦ ὅπου τὰ ἀστέρα τοῦ Λέοντος μιγνύονται μὲ τὰ τοῦ Καρκίνου, ὅπου ὁ Σείριος ἀναδίδει τὰ ταχέα πυρά του, ὅπου οἱ μεταβαλλόμενοι κύκλοι τοῦ ἔτους κατέχουσι τὸν Αἰγόκερον καὶ τὸν Καρκίνον, μάρτυρα μυστηριώδη τῶν τοῦ Νεῖλου πηγῶν.»

Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Καίσαρ κατεγίνετο εἰς τὴν ἀστρονομίαν καὶ συνέταξε περὶ αὐτῆς σύγγραμμα.

Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πομπήιος εἶχε κλίσιν εἰς τὴν ἀστρονομίαν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοῦ του, ἐγκαταλείπων τὴν Λέσβον βεβαρυμένος ὑπὸ φροντίδων καὶ ἀποτεθαρρυσμένος ὑπὸ τῆς σκοτεινῆς εἰκόνης τοῦ μέλλοντος προσπαθεῖ νὰ διασκεδάσῃ τοὺς βασανίζοντας αὐτὸν στοχασμοὺς διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀποτείνεται πρὸς τὸν πρῶρα· ἐρωτᾷ λοιπὸν αὐτὸν περὶ ὄλων τῶν ἀστρῶν· τὸν ἐρωτᾷ πῶς ἀναγνωρίζει τὰς ἀκτὰς, ποῖα μέσα τῷ παρέχει ὁ οὐρανὸς ὅπως καταμετρήτῃ τὸ διαπλευσθὲν διάστημα, ποῖος ἀστὴρ τῷ δεικνύει τὴν Λυβίαν, ποῖα φῶτα τῆς Ἀμάξης τὸν φέρουσι πρὸς τὴν Συρίαν. Ὁ πρῶρεὺς τῷ ἀπαντᾷ. Δὲν ἀκολουθοῦμεν τὰ ἀστέρα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀργὰ κλίνουσι εἰς τὸν ἑναστρον οὐρανὸν, καὶ τὰ ὁποῖα ἀπατῶσι τὸν δυστυχεῆ ναύτην. Ὅχι· ὁ ἄξων ὅστις οὐδέποτε δύνει, ὅστις οὐδέποτε βυθίζεται εἰς τὰ κύματα καὶ ὅστις φωτίζει τὴν διπλὴν Ἄρκτον εἶναι ὁ ὁδηγὸς μας.